Обґрунтування необхідності внесення змін до проекту Положення про застосування електронного підпису та електронної печатки в частині надання права застосовувати власноручний цифровий підпис для оформлення касових документів

На сьогоднішній день учасники ринку фінансових платіжних послуг активно рухаються в сторону діджиталізації процесу надання своїх послуг користувачам. Незважаючи на воєнний стан та пандемію, учасники ринку продовжують шукати технічні рішення для розвитку електронної комерції в Україні та наближення платіжних послуг до споживачів.

Головною метою учасників ринку на поточному етапі є забезпечення простого, інклюзивного та зручного сервісу своїм клієнтам. Учасники ринку розвивають різні напрямки та розширюють спектр надання послуг як на онлайн майданчиках, так і оффлайн. В частині оффлайн послуги надаються як через стаціонарні пункти надання фінансових послуг, так і через мобільні/дистанційні пункти надання таких послуг, що надає можливість користувачам здійснювати платіжні операції за місцезнаходженням платника.

Учасники ринку під час надання платіжних послуг беззастережно та в повному обсязі забезпечують виконання вимог законодавства України. При цьому, відповідно до поточного регулювання (а також згідно з наданим на розгляд учасників ринку проекту постанови Правління НБУ №151 учасники ринку несуть високе операційне та фінансове навантаження, що пов’язане з вимогою друку, підписання та зберігання в паперовому вигляді надзвичайно великої кількості касових документів, а саме платіжних інструкцій на переказ готівки та видачу готівки та квитанцій.

Учасники ринку постійно працюють та знаходять технічні рішення для спрощення процесу документообігу, зокрема в частині переходу на електронний документообіг та зменшення паперових документів. При цьому, остаточний перехід до електронного документообігу вимагає внесення змін до нормативно-правових актів, які регулюють право застосування платіжними установами власноручного цифрового підпису на касових документах.

У зв’язку з цим просимо розглянути пропозиції щодо змін до проєкту Постанови Правління Національного банку України №78, а саме в частині спрощення вимог щодо накладання цифрового власноручного підпису для документів на переказ коштів (платіжна інструкція на переказ готівки, платіжна інструкція на видачу готівки, квитанція), який здійснюється в стаціонарних або дистанційних пунктах надання послуг, що сприятиме (1) покращенню інклюзивності фінансових платіжних послуг для користувачів та (2) зменшенню шкоди для навколишнього середовища шляхом суттєвого зменшення кількості паперових документів, які потрібно оформити для здійснення платіжної операції.

При цьому, зазначаємо, що спрощення вимог до оформлення підпису на касових документах не призведе до шахрайських дій в результаті застосування цифрового власноручного підпису користувача, з огляду на вже наявні у проекті постанови Правління НБУ №151 процедури щодо перевірки особи підписувача (п. 30, пп. 8, 9).

№	Норма проєкту Постанови/Положення	Пропозиції (зміни відмічені)	Обґрунтування
1.	Абзаци 2-4 пункту 3 проєкту Постанови: “3. … Дія розділу IV Положення розповсюджується на небанківських надавачів фінансових платіжних послуг: платіжні установи (включаючи малі платіжні установи), філії іноземних платіжних установ, установи електронних грошей, філії іноземних установ електронних грошей, фінансові установи, що мають право на надання платіжних послуг, операторів поштового зв’язку, що мають право надавати фінансові платіжні послуги, а також на страховиків, ломбарди, кредитні спілки, лізингові компанії, фінансові компанії (крім тих, які надають послуги з надання гарантій та з факторингу) та їх клієнтів виключно при фізичній присутності клієнтів в установі для: **підписання касових документів**, які оформлюються для здійснення касових операцій (приймання від фізичних осіб готівкових коштів для переказу/виплати суми коштів переказу в готівковій формі); **під час укладання та виконання договорів страхування**. Для фінансових установ, що не перелічені в цьому пункті, дія розділу IV цього Положення не розповсюджується.”	Абзаци 2-4 пункту 3 проєкту Постанови: “3. … Дія розділу IV Положення розповсюджується на: небанківських надавачів фінансових платіжних послуг: платіжні установи (включаючи малі платіжні установи), філії іноземних платіжних установ, установи електронних грошей, філії іноземних установ електронних грошей, фінансові установи, що мають право на надання платіжних послуг, операторів поштового зв’язку, що мають право надавати фінансові платіжні послуги, **для підписання будь-яких визначених надавачем фінансових платіжних послуг електронних документів під час електронної взаємодії клієнта з таким надавачем платіжних послуг та/або під час отримання фінансових платіжних послуг, зокрема**: - для підписання касових документів **у касах надавачів платіжних послуг (операційних касах надавачів платіжних послуг (філій, відділень, пунктів надання фінансових послуг), пунктів дистанційного обслуговування, пунктів обміну іноземної валюти, а також ПТКС та банкоматів),** які оформлюються для здійснення касових операцій (приймання від фізичних осіб готівкових коштів	1. Пропонуються зміни, які при взаємодії з клієнтами для підписання електронних документів цифровим власноручним підписом прирівняють небанківських надавачів платіжних послуг у статусі із банками. Надання небанківським надавачам платіжних послуг такого доступного для клієнтів інструментарію відповідає сучасному розвитку законодавства про платіжні послуги та підвищить якість надання платіжних послуг для клієнтів. 2. Пропонуються зміни, які передбачатимуть право фінансових установ, у тому числі кредитних установ, при взаємодії із клієнтами використовувати останніми цифровий власноручний підпис для укладання кредитних договорів, без обов’язкової фізичної присутності клієнтів. Такий підхід повністю узгоджується із діджиталізацією послуг та їх наданням в дистанційному режимі (особливо актуальним це стало в умовах війни) 3. Пропонуються зміни, які передбачатимуть **право платіжних установ** при взаємодії із клієнтами використовувати останніми цифровий власноручний підпис для укладання договорів про надання фінансових платіжних послуг, підписання касових документів як в стаціонарних пунктах надання фінансових послуг, так і в дистанційних. Такий підхід повністю

№	Норма проєкту Постанови/Положення	Пропозиції (зміни відмічені)	Обґрунтування
		для переказу/виплати суми коштів переказу в готівковій формі, тощо); - **під час укладення та виконання договорів про надання фінансових платіжних послуг;** страховиків, ломбарди, кредитні спілки, лізингові компанії, фінансові компанії (крім тих, які надають послуги з надання гарантій та з факторингу), кредитні установи та їх клієнтів, зокрема: - під час укладання та виконання договорів страхування; - під час укладання та виконання кредитних договорів, у тому числі договорів про споживчий кредит, договорів, що забезпечують їх виконання; Для фінансових установ, що не перелічені в цьому пункті, дія розділу IV цього Положення не розповсюджується.”	узгоджується із діджиталізацією послуг та їх наданням в дистанційному режимі (особливо актуальним це стало в умовах війни). Додатково пропонується тлумачення терміну “каса надавачів платіжних послуг” Для уникнення конкуренції норм та явного пояснення, що норми та термінологія Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні продовжують діяти.
2.	Абзаци 2 та 3 пункту 30 проєкту Положення: “Установа зобов’язана забезпечити дотримання таких вимог під час створення електронного документу з ЦВП підписувача: 1) проведення ідентифікації та верифікації підписувача відповідно до вимог законодавства України;”	Абзаци 2 та 3 пункту 30 проєкту Положення: «Установа зобов’язана забезпечити дотримання таких вимог під час створення електронного документу з ЦВП підписувала: 1) проведення ідентифікації та верифікації підписувача **у випадках та в порядку, що визначені чинним законодавством**;	Доповнення внесено у зв’язку з тим, що відповідно до норм чинного законодавства, що регулює запобігання легалізації відмиванню доходів та фінансуванню тероризму, під час надання платіжних послуг у касах пунктів надання фінансових послуг/банків надавачі платіжних послуг (СПФМ) мають право не супроводжувати платіжну операцію інформацією про платника і відповідно мають право не проводити ідентифікацію та верифікацію платника

№	Норма проєкту Постанови/Положення	Пропозиції (зміни відмічені)	Обґрунтування
			(ініціатора переказу) у випадках, що визначені у ч.19 ст.14 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».
3.	Абзац 1 пункту 34 проєкту Положення: “Установа зобов’язана застосовувати процедури фото та/або відеофіксації, інші процедури з метою документування та контролю процесу підписання підписувачем документа з використанням ЦВП. Застосування зазначених процедур повинно здійснюватися за умови попередньо отриманої згоди підписувача.	Абзац 1 пункту 34 проєкту Положення: “Установа зобов’язана застосовувати процедури фото та/або відеофіксації, інші процедури з метою документування та контролю процесу підписання підписувачем документа **(за виключенням касових документів, які надавач платіжних послуг зобов’язаний оформити для цілей надання клієнтам фінансових платіжних послуг)** з використанням ЦВП. Застосування зазначених процедур повинно здійснюватися за умови попередньо отриманої згоди підписувача.	Запропоновані зміни спрямовані на зменшення регуляторного навантаження на надавачів платіжних послуг в частині необхідності проведення додаткових процедур з фото-відео фіксації/ документування процесу застосування ЦВП власне на касових документах. Ми пропонуємо виключити касові документи з переліку з огляду на те, що: (1) пункт 30 проєкту Положення вже передбачає низку додаткових процедур щодо ідентифікації підписувача ЦФП (здійснення перевірки ЦВП підписувача на його відповідність зразку власноручного підпису в паспорті підписувача, здійснення перевірки ЦВП підписувача на його унікальність тощо); (2) законодавство про фінансовий моніторинг[1] встановлює спрощений режим ідентифікації платника, який здійснює платіжну операцію у касі пунктів надання фінансових послуг. У таких випадках надавачі платіжних послуг мають право не супроводжувати

[1] Стаття 14 Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення”

№	Норма проєкту Постанови/Положення	Пропозиції (зміни відмічені)	Обґрунтування
			платіжну операцію інформацією про платника і відповідно мають право не проводити ідентифікацію та верифікацію платника (ініціатора переказу); (3) покладення обов'язку з фото/ відеофіксації процесу використання ЦВП на касових документах унеможливить/створить високе додаткове операційне/фінансове навантаження на надавачів платіжних послуг із застосуванням ЦВП шляхом надання фінансових послуг в дистанційних пунктах надання фінансових послуг).
4.	Визначення терміну "електронна взаємодія"		Звертаємося до Національного банку України з проханням дати визначення поняттю "електронна взаємодія", яке регулятор використовує як в проєкті постанови, так і в проєкті положення.

Діджиталізацію, користувацький досвід, це не перекази, а касові документи, а тому це не ризикова діяльність. Також з точки зору фінмону це більш безпечна діяльність.
+ війна війною, а електронна комерція рухається все ближче до споживача і економіку треба підтримувати.